

جمع‌بندی نظرات واصله از اتاق‌ها در خصوص طرح انتزاع وظایف و اختیارات
از وزارت صنعت، معدن و تجارت و تشکیل وزارت بازرگانی

اقدام‌کننده:

معاونت استان‌ها

نظرات واصله: ۲۰ اتاق شامل بوشهر، خرمشهر، بجنورد، ایلام، رشت، اهواز، اردبیل، تهران، کرمانشاه، زنجان، کرمان، آبادان، شهرکرد، همدان، کاشان، ساری، یزد، گرگان، کرج، اصفهان

**** موافقین ****

۱۵ اتاق شامل بوشهر، خرمشهر، بجنورد، ایلام، رشت، اهواز، اردبیل، کرمان، آبادان، شهرکرد، همدان، کاشان، ساری، گرگان، اصفهان

دلایل:

• تدوین، ارائه و اجراء تمامی امور و سیاست‌های تجارت داخلی و خارجی و واگذاری تمامی زیرمجموعه‌ها، اختیارات و مسئولیت‌های ناشی از قوانین و مقرراتی که موجب موازی کاری در امر تجارت می‌گردد به وزارت بازرگانی.

• تخصصی نمودن، کاهش و محول نمودن برخی از وظایف بر دوش بخش خصوصی
• عدم رسیدن به اهداف اصلی ادغام شامل هماهنگی بین بازرگانی، صنعت و تولید و ضعف در مطالبه‌گری بخش صنعت و معدن از بازرگانی

• ضعف در تنظیم بازار داخلی و خارجی و مدیریت واردات و عدم رفع موانع صادرات
• عدم سنخیت و اهداف اتحادیه‌ها و تشکلهای در بخش بازرگانی با مجامع تولیدی و صنعتی، عدم گستردگی اتحادیه‌ها و تشکلهای مرتبط با بخش خصوصی

• گستردگی وظایف ذاتی در حوزه‌های صنعت، معدن و تجارت
• توجه به حوزه معدن و ضرورت انتزاع آن، نرسیدن سهم بخش معدن در تولید ناخالص داخلی کشور به یک درصد
• الزامات حضور در بازارهای جهانی و بین‌المللی تجارت و الحاق به سازمان تجارت جهانی و تخصص‌گرایی در حوزه بازرگانی و تجارت بین‌الملل

• قرار گرفتن برخی از سازمان‌ها یا فعالیت‌ها مانند گردشگری، صنایع دستی، مناطق آزاد و گمرک در زیر مجموعه وزارت بازرگانی

• با تشکیل وزارت بازرگانی طرح ابلاغ تعرفه‌ها، سهمیه‌های واردات از نظر کمی و کیفی، نوع واردات، نظارت و حفظ تعادل تولیدات داخلی و حمایت از صادرات غیرنفتی به وزارتخانه مذکور واگذار می‌گردد.

• عدم توفیق در ایجاد زیرساخت‌های لازم برای مدیریت واحد همه بخش‌ها در وزارت خانه و سازمان‌های استان‌ها
• تفاوت ماهوی و وظایف صنعت و بازرگانی و گسترده بودن حیطه وظایف و ایجاد مشکل در نیل به اهداف برنامه‌ریزی و

اجرائی

• حمایت ویژه از تولید، حقوق تولیدکنندگان و عدم توجه به حقوق مصرف‌کنندگان
• تخصصی شدن مدیران و وزیران در بخش‌های بازرگانی، صنعت، معدن

- قوانین بالادستی ناظر بر لزوم وجود وزارتخانه ای مستقل در راستای دستیابی به اهداف توسعه ای چشم انداز جمهوری اسلامی ایران: مفاد بند ۲ سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی (ابلاغی مقام معظم رهبری) مبنی بر افزایش سهم تولید و صادرات محصولات و خدمات دانش بنیان و دستیابی به رتبه اول اقتصاد دانش بنیان در منطقه، مفاد بند ۱۰ سیاست‌های مذکور مبنی بر حمایت همه جانبه هدفمند از صادرات کالاها و خدمات، مفاد بند ۲ سیاست‌های کلی برنامه ششم توسعه (ابلاغی مقام معظم رهبری) مبنی بر تقویت ساختار رقابتی و رقابت پذیری بازارها، مفاد بند ۴ سیاست‌های مذکور مبنی بر تبدیل شدن به قطب تجاری و ترانزیتی و توسعه پیوندهای اقتصادی و تجاری متقابل و شبکه‌ای کشور بویژه با کشورهای منطقه آسیای جنوب غربی، مفاد بند ۲۷ سیاست‌های مذکور مبنی بر نشان‌سازی تجارت و تقویت حضور در بازارهای منطقه و جهان، مفاد مندرج در رویکردها و ویژگی‌های تدوین برنامه ششم توسعه کشور مبنی بر تقویت رقابت‌پذیری، بهبود محیط کسب و کار

- مواد قانونی مرتبط با تکلیف دولت نسبت به استعلام نظرات اتاق‌ها در تصمیم‌گیری دولت: مفاد مربوط به ماده ۲ قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار، مفاد مرتبط به ماده ۶۰ قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر

- فراهم نمودن الزامات تفکیک وزارت بازرگانی از وزارت صمت در راستای عدم بروز کارآمدی ناشی از تفکیک

- تخصصی‌تر شدن، نظم‌اداری و برنامه‌ریزی در حوزه تجارت و تولید

- آنچه در عمل اتفاق افتاد ادغام فیزیکی صرف و ممزوج شدن نیروی انسانی دو سازمان به صورت نامتجانس در یکدیگر و نه ادغام در محتوای فعالیت‌ها و فرآیندهای شکل‌گیری یک کسب و کار اعم از تجارت و تولید

- با تفکیک دو وزارتخانه استقلال سازمان توسعه، تجارت افزایش یافته و بدون هرگونه تأثیر پذیری از وزارت صنعت و بازرگانی به عنوان متولی تجارت کشور وظایف خود را به درستی انجام می‌دهد.

پیشنهادات:

- ادغام اداره مقررات صادرات و واردات با سازمان توسعه تجارت به منظور کوچک کردن بدنه و چابک‌سازی وزارت بازرگانی.

- ضرورت وجود سازمانی مستقل و تخصصی در امر تجارت

- ایجاد وزارتخانه مستقل تحت عنوان وزارت بازرگانی خارجی و محول نمودن امور مربوط به بازرگانی داخلی به بخش خصوصی برای تقویت صادرات و تأمین نیازهای اساسی کشور

- عدم استفاده از شخص ثالث و خارج از وزارتین سابق جهت تصدی وزارتخانه جدید

- استفاده از افراد متخصص، توانمند و دارای تجارب کاری در حوزه صنعت، معدن و بازرگانی در وزارتخانه

- در خصوص بخش تجارت لایحه جامعی از طرف دولت با مشورت اتاق‌های بازرگانی، استادان دانشگاه‌ها و صاحب‌نظران اقتصادی تدوین‌والگو برداری از کشورهای در حال توسعه

- تشکیل معاونت امور بین‌الملل وزارتخانه در راستای ساماندهی به الزامات بازرگانی خارجی با توجه به شرایط پسابرجام

- در صورت ممنوعیت افزایش وزارتخانه، پیشنهاد در خصوص ادغام وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی به صورت: ملحق شدن بخش تعاون به وزارت بازرگانی. الحاق بخش رفاه به وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی. ملحق شدن بخش روابط کار و صندوق‌ها به وزارت امور و اقتصادی و دارایی
- برای تسریع در وظایف محوله که یکی از مطالبات عمومی می باشد با تفویض اختیار به استان‌ها و برون‌سپاری بعضی از وظایف به بخش خصوصی و نهادهای معدنی با سیاست‌های کلی اصل ۴۴ و رویکرد مقام معظم رهبری همخوانی خواهد داشت.

** مخالفین **

۵ اتاق شامل تهران، کرمانشاه، یزد، کرج، زنجان

دلایل:

- ادغام این دو مجموعه بزرگ اقتصادی در نخستین گام کوچک سازی دولت علاوه بر مخالفت اقتصاددانان و فعالین اقتصادی، موجب هزینه‌های زیادی برای انتزاع می شود که خطایی بزرگ است
- با انجام ادغام، کوچک‌سازی دولت، چابک‌سازی، مدیریت متمرکز و واگذاری بخشی از امور به بخش خصوصی صورت پذیرفت.
- رفع اختلاف جهت تدوین و اصلاح تعرفه های گمرکی کالاهای وارداتی
- سخنرانی مقام معظم رهبری در مورخ ۶ شهریور ۱۳۹۴ به مناسبت هفته دولت پیرامون وظیفه بسیار مهمی بوده که بر دوش وزیر صنعت، معدن و تجارت قرار گرفته است. ایشان در بیانات خود در دیدار مسئولان نظام در روز عید مبعث مورخ ۱۳۹۰/۰۹/۰۴ به کوچک‌سازی دولت از طریق ادغام وزارتخانه‌ها تأکید کرده‌اند: همین مسئله کوچک کردن دولت اقدامی که دولت و مجلس مشترکاً انجام دادند کار بسیار مهم و بزرگی است اینها بایستی دنبال شود و انشاءالله دنبال می‌شود.
- طبق ماده ۵۳ قانون برنامه پنجم توسعه دولت مکلف است یک یا چند وزارتخانه را به نحوی در وزارتخانه‌های دیگر ادغام نماید که تا پایان سال دوم برنامه تعداد وزارتخانه‌ها از ۲۱ به ۱۷ وزارتخانه کاهش یابد. لذا طرح انتزاع وظایف و اختیارات بخش تجارت از وزارت صنعت با اهداف و سیاست‌های کلان کشور در تناقض است.
- عدم کارآمدی توزیع وظایف وزارت بازرگانی سابق بین وزارت صمت و جهاد کشاورزی به عنوان یکی از دلایل توجیهی طرح ذکر شده، درحالی که تقسیم وظایف این وزارتخانه طبق قانون تمرکز وظایف و اختیارات مربوط به بخش کشاورزی در وزارت جهاد کشاورزی مصوب ۱۳۹۱/۱۱/۲۴ مجلس شورای اسلامی صورت گرفته است. بنابر ماده ۱ این قانون، کلیه اختیارات، وظایف و امور مربوط به سیاست گذاری، برنامه ریزی، نظارت و انجام اقدامات لازم در موارد مشخص شده از وزارت صنعت، معدن و تجارت منتزع و به وزارت جهاد کشاورزی واگذار شده است. واگذاری برخی از اختیارات و وظایف به وزارت جهاد کشاورزی بنا به مفاد قانون مذکور، مصوب نمایندگان محترم مجلس صورت گرفته است.

- در تبصره ماده واحد طرح انتزاع آمده است: (اتخاذ تصمیم در خصوص تعیین و ابلاغ تعرفه ها، سهمیه های مقداری در واردات، نوع واردات و ابزارهای تعرفه ای در خصوص مفاد این قانون کمافی السابق صرفاً بر عهده وزارت بازرگانی است). با توجه به اقداماتی که طی سال های اخیر توسط وزارت صمت در در این زمینه ها به خصوص کاهش تعداد طبقات تعرفه و تعیین تعرفه های ترجیحی صورت گرفته است، این سوال مطرح می شود که آیا به واقع وظایف ذکر شده وزارت بازرگانی در شرایط ادغام مغفول مانده است! یکی از مصادیق بروز تناقض های آشکار بین وزارت بازرگانی و وزارت صنعت و معدن سابق که در زمینه تعیین تعرفه کالاهای وارداتی در سال های قبل از ادغام مشاهده می شد بعد از ادغام تا حدودی رفع شده است و انتزاع مجدد موجب بروز نگرانی در زمینه اختلال در تعیین سیاست های تعرفه ای خواهد بود.
- برخی از موارد ذکر شده در طرح صرفاً در زمره وظایف وزارت بازرگانی قرار نمی گیرد شامل فراهم سازی زمینه های رقابت و جلوگیری از بروز انحصار در فعالیت های تأمین و توزیع از وظایف شورای رقابت است. برنامه ریزی برای تأمین کالاهای اساسی، هدایت یارانه به سمت کالاهای تولید داخلی بدون هماهنگی با بخش تولید یعنی حوزه صنعت امکان پذیر نیست.
- در طرح انتزاع دو وزارتخانه مجلس، لزوم انتقال برخی از تشکیلات مرتبط با تجارت از وزارت صنعت، معدن و تجارت به وزارت بازرگانی درج شده است این در حالی است که اسامی شرکت های مذکور از جمله شرکت سهامی نمایشگاه های بین المللی مربوط به بنگاه هایی هستند که مشمول گروه های یک و دو موضوع ماده ۲ قانون اجرای اصل ۴۴ قانون اساسی بوده و می باید به بخش خصوصی واگذار شود.
- شناسایی و رفع موانع اجرایی تحقق اهداف مشخص شده در طرح ادغام وزارت صنعت و معدن و وزارت بازرگانی
- بکارگیری کلمه (کنترل) در وظایف محوله را می توان معضلی برای تولید قلمداد کرد چرا که کنترل بازار به غیر از نظارت بازار است و این کلمه به مجریان اجازه می دهد در نظام بازار دخالت بی حد و مرزی داشته و با اقتصاد آزاد در تضاد است.
- حفظ تعادل بهای تولیدات داخلی و کالاهای وارداتی با سیاست های کلی که برپایه رقابت و بهره وری و اقتصاد آزاد بنا شده در تضاد می باشد. (بند ۳ وظایف وزارت بازرگانی)
- با توجه به مبحث اقتصادی مورد نظر مبنی بر عرض و تقاضا و براساس رقابت و رقابت پذیری کنترل بازار و نرخ گذاری با اقتصاد آزاد در تضاد است. (بند ۱۱ وظایف وزارت بازرگانی)
- کلمه کنترل از طریق بازرسان منافات با اصل اقتصاد آزاد دارد. (بند ۱۲ وظایف وزارت بازرگانی)
- مراجعه به سوابق، گویای آن است که از سال ۱۲۸۵ شمسی (سال تأسیس وزارت تجارت) به دفعات، تاکنون ۳ بار وزارت تجارت با وزارت صنایع و معادن ادغام (آخرین آن در سال ۱۳۹۰ و در اجرای ماده ۵۳ قانون برنامه پنجم توسعه) و ۳ بار نیز تفکیک صورت گرفته است. تعدد ادغام و تفکیک در ساماندهی این وزارت میتواند گویای ناپختگی در اتخاذ تصمیم و شتاب زدگی در اجرای آن باشد.

• بسیاری از کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه با هدف هماهنگ سازی سیاستهای تجاری بین المللی با سایر بخشهای اقتصادی، از جمله کسب و کار و صنعت اقدام به ادغام وزارتخانه های صنعت و تجارت نموده اند. گزارش وزارت صمت در سال ۱۳۹۴ گویای آن است که از ۱۰۰ کشور مورد بررسی، ۷۷ کشور دارای یک وزارتخانه صنعت و تجارت میباشند و از ۲۳ کشور باقی مانده نیز تنها ۱۶ کشور دارای وزارتخانه تجارت جداگانه بوده و بقیه در ساختار وزارت اقتصاد یا امور خارجه ادغام گردیده اند.

• از جمله آثار ادغام وزارتخانه صنعت و تجارت افزایش اثربخشی و چابکی فعالیتهای، کاهش هزینه ها، ارتقای توان رقابت پذیری بنگاههای داخلی و مشارکت بیشتر آنها در زنجیره های ارزش جهانی به ویژه توسعه صادرات کالا و خدمات میباشد. ادغام این دو وزارتخانه در ایران نیز با این رویکرد جهانی سازگار بوده و در راستای هم افزایی تولید و تجارت صورت گرفته است.

• بنظر میرسد در سازماندهی وزارتخانه جدید، اهداف کلان و راهبردی دولت در خصوص کاهش فعالیتهای تصدی گرایانه مدنظر قرار نگرفته است و این امر مانع از تحقق وظایف محوله به وزارتخانه جدید گردیده، به گونه ای که هم اینک انبوهی از وظایف تصدی گرایانه در کنار مسؤولیت های وزارتخانه مذکور حذف گردید، مسؤولیتهای باقی مانده به اندازه ای خواهند بود که بدون نیاز به انتزاع مجدد، تکاپوی وظایف اصلی و مهم وزارتخانه فعلی را بنماید.

• در نگاه کلی افزایش تعداد وزارتخانه های دولتی با مفهوم توسعه و انبساط دولت مترادف بوده و از سوی دیگر سبب افزایش چالش های محیط کسب و کار بخش خصوصی خواهد شد.

پیشنهادات:

• در راستای چابک سازی و سبک سازی وزارت صمت با تفکیک آن دسته از کارکردهای بازرگانی که جنبه حاکمیتی دارد در وزارتخانه ابقا و سایر کارکردهای مشترک با دیگر ارگانها که جنبه تصدی گری دارد با برون سپاری به اتاقها یا تشکیل سازمانهایی تحت عنوان بازرگانی داخلی و بازرگانی خارجی تحت نظارت ریاست جمهوری موجبات بهره مندی بیشتر بخش خصوصی را فراهم نمایند.

• تقسیم وظایف بر اساس رویکرد زنجیره ارزش، کارکردهای بخش بازرگانی به وزارتخانه های دیگر و در نهایت ادغام صحیح نه تجمیع

• بازرگانی فوری در نمودار سازمانی وزارت صمت به ویژه در سازمانهای استانی به جهت امتزاج بازرگانی و تولید در یکدیگر به منظور پیدایش بهره وری در عمل

• تمرکز اهداف سازمانی و استراتژی اقدام وزارت صمت بر تقویت بخش خصوصی و بزرگتر و نیرومندتر شدن نقش آن در اقتصاد کشور

• برون سپاری فرآیند انجام کار بسیاری از مجوزهای صادره توسط وزارت صمت به تشکلهای بخش خصوصی و در رأس آن اتاق ایران تا از این طریق این فرآیندها در انجمن های تخصصی و تشکلهای زیر مجموعه اتاق به موجب تقویت جایگاه تشکلهای در نظام تصمیم سازی حوزه تولید کشور گردد.

• گام‌های اصولی در راستای واگذاری امور غیر حاکمیتی سازمان‌های زیر مجموعه وزارت صمت به بخش خصوصی سازمان‌هایی چون توسعه تجارت ایران، مدیریت صنعتی، بانک صنعت و معدن، توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران، مرکز ملی فرش و گسترش و نوسازی صنایع ایران.

• پیشنهاد می‌گردد با بهره‌گیری از نظرات کارشناسان و نیز فعالان بخش خصوصی کشور تصمیم‌گیری در خصوص سازماندهی مجدد وزارت صمت با تأمل بیشتر صورت پذیرد تا با ایجاد ساختاری جدید، فرصت برای پرداختن به وظایف اصلی وزارت صنعت، معدن و تجارت از جمله در زمینه اتخاذ رویکرد استراتژیک در تدوین و اجرای سیاستهای توسعه صنعتی و معدنی با تأکید بر ارتقای رقابت پذیری تولیدات کشور در راستای سیاستهای اقتصاد مقاومتی و حضور معنادار در بازارهای جهانی فراهم شود تا همراه با کوچک سازی واقعی، ضمن ارتقای توان کارشناسی و تخصصی، چابک سازی و نیز از منظر نوع فعالیت و فرآیندهای مربوط صورت گیرد.